Móricz Zsigmond

NEM ÉLHETEK MUZSIKASZÓ NÉLKÜL

ZENÉS HÁZASTÁRSI PERPATVAR KÉT FELVONÁSBAN **HÁROM MINTAÓRA**

A műfajmegjelölés és a felvonásszám a pécsi előadásra vonatkozik. Móricz nyomtatott vígjátéka négyfelvonásos.

Rendező: **Kis Domonkos Márk** Bemutató: **2026. szeptember 19.**

Mintaórák drámaórához, magyarórához és ének-zene órához, 9–12. évfolyam

Fotó: Rajnai Richárd

BEVEZETŐ

Az alábbi három mintaóra ugyanabból az előadásból indul ki, a Pécsi Nemzeti Színház zenés házastársi perpatvarából, amelyben végig élő népzene szól a Kacaj zenekar és a Mecsek Táncegyüttes közreműködésével. A három óra mégis három tantárgy felől közelít hozzá. A drámaóra a házastársi erőpróbát játssza végig, a magyaróra a dzsentri-ábrázolás ívét rajzolja fel Mikszáthtól Móriczig, az ének-zene óra pedig a cím nótájából és az előadás népzenéjéből bontja ki a népdal és a népies műdal különbségét. Mindhárom önállóan is megtartható, de egymás után fűzve egy témanapot adnak ki, ahogy a programleírás projektnap-formátuma kínálja.

Az órák a 9–12. évfolyamra készültek, a drámaóra 2 × 45 percre, a másik kettő egy-egy tanórára. Az ének-zene óra a 9–10., a magyaróra a 11–12. évfolyamra szabott; témanapon vegyes korosztállyal is megtartható, a tanár a szemelvények és a hangzó példák nehézségét igazítja a csoporthoz. A menetet táblázat rögzíti időkerettel, utána beszélgetésindító kérdések, a diákoknak szóló feladatlap és a tantárgyi, NAT-kapcsolódás következik. A szemelvények és a hangzó példák pontos forrását az adott óránál adjuk meg. Az időkeretek irányadók, a csoport létszámához és kedvéhez bátran igazíthatók.

Három zenei réteg, amelyet nem szabad összekeverni

A tanórákon háromféle zenéről lesz szó, és érdemes már az elején tisztázni, melyik micsoda.

A mű címadó dala. A cím egy magyar nóta sora. Móricz drámaszövegében Balázs az I. felvonásban cigányzenekar kíséretével énekli, és a dal a darab visszatérő motívuma. A szerzőség feltételezett adat, a nótagyűjtő oldalak Lányi Viktort nevezik meg, kottás, könyvtári forrásból nem ellenőrzött. Az órán a dalt szerzőnév nélkül, magyar nótaként mutassuk be.

A tanórán lejátszott felvétel. Ugyanennek a nótának egy hangfelvétele, például Bessenyei Ferenc és ifj. Sánta Ferenc zenekarának azonos című albumáról. Ez a népies műdal (magyar nóta) tanórai példája.

A pécsi előadás zenéje. Autentikus, élő magyar népzene és néptánc. Ez nem a nóta világa, ezért a kettő egymás mellé állítása önmagában tanítási helyzet.

Az előadás adatai (pnsz.hu)

MŰFAJ zenés házastársi perpatvar két felvonásban (a pécsi előadás megjelölése)

JÁTSZÓHELY Nagyszínház

RENDEZŐ Kis Domonkos Márk

IDŐTARTAM kb. 3 óra, egy szünettel

BEMUTATÓ 2026. szeptember 19. 19.00

KÖZREMŰKÖDIK a Mecsek Táncegyüttes és a Kacaj zenekar zenészei

A HÁZASPÁR Balázs: Juhász Bence, Pólika: Bayer Fruzsina

A NAGYNÉNIK Zsani néni: Unger Pálma, Mina néni: Füsti Molnár Éva, Pepi néni: Sólyom Katalin / Tarpai Viktória

Az iskolai csoportok szervezésekor érdemes számolni a közel háromórás játékidővel.

I. MINTAÓRA · DRÁMAÓRA

HÁROMNAPOS NÉVNAP

KOROSZTÁLY 9–12. évfolyam

IDŐKERET 2 × 45 perc. 1. blokk: névnapi kör, a történet négy képben, a találkozás, átvezetés (10 + 15 + 15 + 5 = 45 perc). 2. blokk: forró szék, Kinek van igaza?, a civakodás ma, levezetés (15 + 8 + 15 + 7 = 45 perc)

HELYSZÍN próbaterem, tornaterem vagy kiürített osztályterem

ESZKÖZÖK székek, három-négy rövid szövegrészlet a vígjáték I–II. felvonásából kinyomtatva (MEK), egy szatmári vagy nyírségi népzenei felvétel, papír, toll, szabálykártyák

ELŐZMÉNY az előadás megtekintése, vagy a történet tízmondatos ismertetése az óra elején

Az óra célja

A diákok játékban élik át a férfi és a nő pozícióharcát, kipróbálják mindkét nézőpontot, és a három nagynénin keresztül megértik, mit jelent a rend, a tartás és a hagyomány egy családban. Az óra végére saját szavaikkal tudják elmondani, miért nem tragédia és miért nem is bohózat ez a darab.

A három nagynéni a forró szék játék kiindulópontja. Pécsi Nemzeti Színház, 2026. Fotó: Rajnai Richárd.

A foglalkozás menete

Idő	Lépés	Tevékenység	Módszer
10'	**Névnapi kör**	Mindenki egy mozdulattal és egy szóval mutatja, hogyan ünnepel. Aztán a kör közösen megjeleníti a mulatság első, második és harmadik napját, a lelkes kezdéstől a kifáradásig.	mozgásos bemelegítés, közös állókép
15'	**A történet négy képben**	Négy csoport négy állóképet készít: a névnap, Pólika szökése, a nagynénik háza, a visszatérés. A többiek címet adnak a képeknek, a vezető megérinti a szereplőket, akik egy mondatot mondanak, végül a négy kép sorban, egy mozdulattal összekapcsolva is lefut.	állókép, címadás, gondolatkövetés
15'	**A találkozás**	Páros játék, Pólika és Balázs először találkozik a nagynéniknél. A szabálykártya szerint egyikük sem mondhatja ki, hogy „szeretlek” és hogy „haragszom”. Két perc után szerepcsere, majd rövid megosztás.	improvizáció szabállyal, szerepcsere

Idő	Lépés	Tevékenység	Módszer
5'	**Átvezetés (az 1. blokk vége, 45')**	Egy nyírségi népzenei felvétel szól, közben a diákok a térben sétálva keresik, milyen tempóban járna Balázs, és milyenben Pólika. Két alkalomra bontva itt ér véget az első 45 perc. A második alkalom a forró székkel indul, a felidézés a forró szék első perceiben történik.	zenés térjáték
15'	**Forró szék**	Három vállalkozó diák Zsani, Mina és Pepi néni szerepében. Az osztály arról kérdezi őket, mit várnak Pólikától, hogyan éltek a házasságukban, és mit gondolnak a mai fiatalokról. A vezető szükség esetén segít a szerepben maradni.	forró szék
8'	**Kinek van igaza?**	A terem két végében egy-egy tábla: „A mulatság az élet” és „A rend az élet”. A diákok oda állnak, ahol az igazukat érzik, egy-egy mondattal érvelnek, és a jó érv hatására át is mehetnek. Cél nem a győzelem, sokkal inkább a mozgás.	állásfoglalás, vita szerepben
15'	**A civakodás ma**	Kis csoportok egy rövid Móricz-jelenetet írnak át mai helyzetre: üzenetváltás, családi vacsora, autóút. Két-három csoport eljátssza. A végén közösen megbeszélik, mi maradt Móriczból, és mi lett belőle 2026-ban.	kreatív írás, jelenetezés
7'	**Levezetés (a 2. blokk vége, 45')**	Záró kör a „Mit vinnék haza a nagynéniktől?” kérdéssel, egy mondat mindenkitől, aztán rövid beszélgetés az alábbi kérdések mentén.	reflexiós kör

I/1. táblázat: A drámaóra menete

Beszélgetésindító kérdések

- Mikor jogos kilépni egy vitából, és mikor menekülés?
- Ki tartja össze a családot a darabban, és ki tartja össze a tiédet?
- Mit mond el a zene a szereplők helyett?
- Van-e ma „háromnapos névnap”, és hol húzódik a mulatság és a túlzás határa?

Feladatlap a diákoknak

1. Írj három házirendet Pólika és Balázs házasságához, amelyet mindketten aláírnának!
2. Melyik nagynénire hasonlít valaki a saját családodból vagy egy ismerős idős ember? Írd le két mondatban, miben.
3. Írd át a darab címét a saját életedre („Nem élhetek … nélkül”), és indokold egy mondatban.
4. A ma átírt jelenetből jegyezz le egy mondatot, amely szerinted Móricz szájából is elhangozhatott volna.

Tantárgyi és NAT-kapcsolódás

Dráma és színház. Szerepbe lépés és szerepből kilépés, improvizáció adott szabály szerint, állókép és gondolatkövetés, forró szék, konfliktuskezelés játékban.

Etika, osztályfőnöki óra. Párkapcsolati szerepek, család és hagyomány, a vita kultúrája, az érzelmek kimondása.

Magyar irodalom. Móricz Zsigmond-portré (11. évfolyam), a vígjáték műfaja, a jelenet mint drámai egység.

II. MINTAÓRA · MAGYARÓRA

MIKSZÁTHTÓL MÓRICZIG

KOROSZTÁLY 11. évfolyam (a Móricz-portré indításakor), 12. évfolyamon ismétlésként

IDŐKERET 45 perc

ESZKÖZÖK a három alábbi szemelvény kinyomtatva (egyenként legfeljebb fél oldal), a szemlélet-ív ábrája kivetítve vagy kinyomtatva, feladatlap

ELŐZMÉNY Mikszáth ismerete a 10. évfolyamról, az előadás megtekintése előny, de nem feltétel

Az óra célja

A diákok három vidéki dzsentri közeget hasonlítanak össze, a sárosi gavallérokét Mikszáthnál és a nyírségi, szabolcsi urakét Móricz két művében, és megvizsgálják, hogyan jelenik meg bennük a társadalmi látszat és a mulatozás, és hogyan néz rájuk az író. Az órán Móricz-szövegként a vígjáték I. felvonását és az Úri muri regény zárófejezetét olvassák. A Nem élhetek muzsikaszó nélkül 1916-os regényváltozatát csak az időrend kedvéért említjük. Megértik a megbocsátó anekdotikus szemlélet és a leleplező kritikai realizmus közti utat, és képessé válnak két mű összehasonlítására, ahogy az érettségi kéri.

A három szemelvény

1. Mikszáth Kálmán: Gavallérok (1897). A kisregény zárórésze, a lakodalmas menet és a kölcsönvett pompa leleplezése, Csapiczky és a sárosi gavallérok. Forrás: Mikszáth Kálmán művei, Magyar Elektronikus Könyvtár, mek.oszk.hu (keresés: Gavallérok). Terjedelem: a befejező oldalakból legfeljebb fél oldal.
2. Móricz Zsigmond: Nem élhetek muzsikaszó nélkül. Vígjáték négy felvonásban, I. felvonás. A névnapi mulatság harmadik napja, Balázs nótája a cigányzenekarral és Pólika távozása. Forrás: Magyar Elektronikus Könyvtár, https://mek.oszk.hu/01400/01432/. Terjedelem: a felvonás végéből legfeljebb fél oldalnyi párbeszéd.
3. Móricz Zsigmond: Úri muri (1928). A regény zárófejezete, Szakhmáry Zoltán utolsó mulatsága, a tanya felgyújtása és a halála. Forrás: Móricz Zsigmond: Úri muri, bármely kiadás (Szépirodalmi, Osiris, Európa), vagy a Magyar Elektronikus Könyvtár Móricz-gyűjteménye. Terjedelem: a befejező oldalakból legfeljebb fél oldal.

A szemelvények terjedelme egységesen legfeljebb fél oldal (kb. 1500–1800 leütés), hogy a tizenkét perc elegendő legyen az olvasásra és az egyeztetésre. A pontos szöveghatárokat a tanár jelöli ki, a lényeg, hogy mindhárom részletben egy mulatság álljon a középpontban, és a két író és a két Móricz-mű nézőpontja legyen összevethető.

Az óra menete

Idő	Lépés	Tevékenység	Módszer
5'	**Ráhangolás**	Gyors kör arról, kinek mi az, ami nélkül nem tud élni. Ezután a cím következik, a diákok tippelnek, honnan való a mondat. A tanár elárulja, hogy egy nóta címe, és ennyit hagy nyitva a zenei szálból.	beszélgetés, címértelmezés
12'	**Három részlet, egy kérdés**	Három csoport a három szemelvényt olvassa, és ugyanazt a kérdést vizsgálja. Hogyan néz az író a figuráira? Szeretettel, kívülről, ítélettel? A csoportok egy szóval és egy idézett fél mondattal válaszolnak. A szemelvények legfeljebb fél oldalasak, a csoportok a saját részletüket olvassák. Ha az osztály nem ismeri a műveket, a Ráhangolásból két perc átcsoportosítható ide.	szakértői mozaik
10'	**Az ív**	A csoportok elhelyezik a három részletet a szemlélet tengelyén (megbocsátó, anekdotikus … leleplező, kérlelhetetlen), és indokolnak. Fogalmak a táblára: anekdota, dzsentri, kritikai realizmus, leleplezés.	közös ábrázolás, fogalomtisztázás
10'	**Balázs és Szakhmáry**	Páros munkában összehasonlító táblázatot töltenek ki (közös dzsentri-háttér, ami hajtja őket, társadalmi helyzetük, a mű vége). A vezérkérdés az, miben rokon és miben különbözik Balázs és Szakhmáry. Mit változtat ezen a vígjátéki, illetve a tragikus befejezés?	páros összehasonlítás
8'	**Kilépőkártya**	Egy mondatban válaszolnak arra, miben más Móricz dzsentriképe a Nem élhetek muzsikaszó nélkül vígjátékában és az Úri muriban, noha mindkettő 1928-ban került a közönség elé (a regényváltozat 1916-os). Házi feladatként egy érettségi jellegű összehasonlító esszé vázlatát készítik el a vígjáték és az Úri muri összevetéséről.	reflexió, házi feladat

II/1. táblázat: A magyaróra menete

Balázs és Pólika. A vígjátékban kibékülés, az Úri muri rokon hátterű hősénél tragikus vég. Pécsi Nemzeti Színház, 2026. Fotó: Rajnai Richárd.

Beszélgetésindító kérdések

- Lehet-e szeretettel bírálni? Mikszáth vagy Móricz jár közelebb ehhez?
- Miért nevet 1928-ban a közönség egy elsüllyedt világon? Mit tud, amit a szereplők nem?
- Hány Móricz van? Összefér-e a derűs vígjátékíró a leleplező regényíróval?
- Mit mond a mai nézőnek egy 1880-as évekbe helyezett dzsentritörténet?

Feladatlap a diákoknak

1. Helyezd el a három részletet a szemlélet tengelyén, és mindegyikhez írj egy indokló mondatot!
2. Töltsd ki a Balázs és Szakhmáry Zoltán összehasonlító táblázatát (közös dzsentri-háttér, ami hajtja őket, társadalmi helyzetük, a mű vége)! Írd le egy mondatban, mit változtat a sorsukon a vígjátéki, illetve a tragikus befejezés.
3. Írj egy bekezdést arról, mit tudhatott meg a néző 1928-ban a saját koráról ebből a darabból!
4. Keress a darabban egy mondatot, amely szerinted a legközelebb áll az Úri muri hangjához, és indokold!

Tantárgyi és NAT-kapcsolódás

Magyar irodalom, 11. évfolyam. Móricz Zsigmond-portré, a Nyugat első nemzedéke, dzsentri-ábrázolás, a kritikai realizmus. Közvetlen kapcsolat a 10. évfolyamos Mikszáth-anyaggal (anekdotikus próza, dzsentri-téma).

Érettségi felkészítés. Művek összehasonlítása, érvelő szövegalkotás, a Móricz-tétel és a dzsentri-tétel.

Történelem, 11. évfolyam. A dualizmus társadalma, a dzsentri fogalma, a filoxéra és az eladósodás, a háború és a régi világ eltűnése.

III. MINTAÓRA · ÉNEK-ZENE ÓRA

NÓTA VAGY NÉPDAL?

KOROSZTÁLY 9–10. évfolyam

IDŐKERET 45 perc

ESZKÖZÖK az alább felsorolt hangzó példák, lejátszó, tér a mozgáshoz, feladatlap

ELŐZMÉNY a népdal alapfogalmai (sor, dallamvonal, hangsor) az általános iskolából

Az óra célja

A cím egy magyar nóta sora, az előadásban viszont végig autentikus népzene és néptánc szól. Ez a feszültség adja az óra magját. A diákok megtanulják a népies műdalt és a népdalt több szempont együttes mérlegelésével megkülönböztetni, megismerik a századfordulós gyűjtők munkáját, és a saját testükön tapasztalják meg, mit jelent a közösségi zene.

Hangzó anyag

A címadó nóta. Nem élhetek muzsikaszó nélkül, magyar nóta (a szerzőség a nótagyűjtő oldalakon Lányi Viktorhoz kötött, kottás forrásból nem ellenőrzött adat). Felvétel: Bessenyei Ferenc, ifj. Sánta Ferenc és zenekara, Nem élhetek muzsikaszó nélkül című album (streaming szolgáltatókon elérhető). A drámaszövegben Balázs az I. felvonásban cigányzenekarral énekli (MEK, mek.oszk.hu/01400/01432).

Nóta-példák. Eltörött a hegedűm (Dankó Pista és Pósa Lajos), Tele van a város akácfavirággal (Fráter Loránd). Mindkettő ismert szerzőjű népies műdal, számos hangfelvétellel.

Népdal-példák. Tavaszi szél vizet áraszt (sok változatban ismert, több vidéken gyűjtött népdal) és Erdő, erdő, erdő, marosszéki kerek erdő (Erdély, Marosszék). Szatmári és nyírségi dallamokhoz a HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet adatbázisainak Szabolcs-Szatmár megyei gyűjtései (db.zti.hu) és a Hagyományok Háza Folklóradatbázisa (folkloradatbazis.hu) ajánlott.

Tánczene. Szatmári verbunk és szatmári csárdás felvételei (Hagyományok Háza Folklóradatbázis, Folkrádió, folkradio.hu), valamint, ha hozzáférhető, részlet a pécsi előadás zenéjéből, a Kacaj zenekar játékából.

A felvételeket a tanár az óra előtt ellenőrzi, és ahol lehet, azonos tempójú, hasonló hangulatú párokat választ, hogy a különbség ne a hangzás minőségéből, sokkal inkább a dal természetéből derüljön ki.

Az óra menete

Idő	Lépés	Tevékenység	Módszer
5'	**A cím dallama**	A címadó nóta meghallgatása. A diákok megbeszélik, kik, hol és milyen alkalommal énekeltek ilyet (úri mulatság, kávéház, cigányzenekar). A tanár röviden elhelyezi a magyar nótát a 19. század végének világában.	zenehallgatás, beszélgetés
12'	**Példapárok**	Két példapár, mindegyikben egy nóta és egy népdal (a Hangzó anyag listájából). A diákok öt szempont szerint jelölik, amit hallanak: keletkezés (ismert szerző vagy szájhagyomány), szöveg (irodalmias vagy képekben beszélő), dallam és hangsor (jellegzetes fordulatok), előadásmód (cigányzenekari kíséret, hallgató jelleg vagy paraszti énekmód), közösségi használat (kávéház, úri mulatság vagy fonó, lakodalom, tánc). Minden pár után rövid egyeztetés.	hallás utáni elemzés, páros munka
8'	**A gyűjtők**	Tanári blokk. Kodály 1905-ben indult első gyűjtőútjára, Bartók rendszeres népdalgyűjtése 1906-ban kezdődött, munkájuk során fonográffal is rögzítettek dallamokat. Móricz 1903-tól Szatmárban jegyez fel meséket és népdalokat. Miért fontos, hogy első kézből? Kodály gondolata a nóta és a népdal viszonyáról, saját szavakkal: a magyar nóta a 19. századi úri és polgári réteg ismert szerzőjű műdala, a népdal a parasztság szájhagyományban élő, névtelen öröksége, és a kettőt nem szabad összetéveszteni (Kodály Zoltán: A magyar népzene, 1937, bevezető fejezet).	tanári közlés, képek
12'	**Verbunk és csárdás**	Két felvétel (szatmári verbunk, szatmári csárdás), tempó és karakter összevetése. A csárdás alaplépésének kipróbálása körben vagy párban. Kapcsolás az előadáshoz. A Kacaj zenekar zenészei élőben játszanak, a Mecsek Táncegyüttes koreográfiái autentikus néptáncra épülnek, a zene a legfontosabb szereplő.	mozgás, néptánc alaplépés
8'	**Kilépőkártya**	Egy új, ismeretlen részlet szól. Nóta vagy népdal? A diákok egy indokot választanak az öt szempont közül. A záró beszélgetés arról szól, miért választott az előadás népzenét egy nóta-című darabhoz.	hallás utáni döntés, reflexió

III/1. táblázat: Az ének-zene óra menete

Fontos, hogy a megkülönböztetés ne merev szabályként szóljon. A nótában is akadnak pentaton fordulatok, a népdalok között pedig bőven van dúr és moll jellegű dallam. A biztos döntést az öt szempont együttes mérlegelése adja, egy-egy szempont önmagában félrevezethet.

Mulatozás, csárdás, közösségi zene a színpadon. Pécsi Nemzeti Színház, 2026. Fotó: Rajnai Richárd.

Beszélgetésindító kérdések

- Mit veszítünk, ha összekeverjük a nótát a népdallal?
- Miért lehet a muzsika egy színdarab „főszereplője”?
- Milyen közösségi zenéje van a mai fiataloknak, és hol szól?
- Mi közös Bartók fonográfjában és egy mai telefonfelvételben?

Feladatlap a diákoknak

1. Töltsd ki a hallás utáni táblázatot a két példapárnál az öt szempont szerint (keletkezés, szöveg, dallam és hangsor, előadásmód, közösségi használat)! A döntést a szempontok együtt adják, egyetlen jegy önmagában nem mindig elég.
2. Írj három jellemzőt a népdalra és hármat a magyar nótára a saját szavaiddal!
3. Mit jelenthetett a népzene a századforduló fiataljainak, és mit jelent ma neked a saját zenéd? Négy-öt mondat.
4. Válassz egy dalt, amelyet a te családodban több nemzedék is ismer, és írd le, honnan ered!

Tantárgyi és NAT-kapcsolódás

Ének-zene, 9–10. évfolyam. A népdal és a népies műdal elkülönítése, a magyar népzene rétegei, Bartók és Kodály portréja, a Kodály-koncepció, népzene és néptánc.

Dráma és tánc. Néptánc alaplépések, közösségi mozgásformák, a zene és a mozgás összekapcsolása.

Magyar irodalom, történelem. Móricz népköltési gyűjtése, a századforduló népi és városi kultúrája, a dualizmus kori úri Magyarország.

MEGJEGYZÉSEK A VEZETŐNEK

A drámaóra forró szék és vitajátéka akkor működik jól, ha a szerepből való kilépés minden alkalommal tudatos, egy taps vagy egy lépés hátra jelzi. A magyaróra szemelvényeit érdemes fél oldalnál nem hosszabbra szabni, hogy a tizenkét perc valóban az olvasásra és az értelmezésre menjen. Az ének-zene órához a példapárokat célszerű előre meghallgatni, hogy a nóta és a népdal különbsége első hallásra is tiszta legyen.

Ha a három óra egy témanapon követi egymást, a sorrend legyen ének-zene, magyar, dráma. Így a fül és a fogalmak készítik elő a játékot, és a nap a diákok saját jeleneteivel zárul.

Források

- Mikszáth Kálmán: Gavallérok (1897). In: Mikszáth Kálmán művei, Magyar Elektronikus Könyvtár, https://mek.oszk.hu (keresés: Gavallérok)
- Móricz Zsigmond: Nem élhetek muzsikaszó nélkül. Vígjáték négy felvonásban. MEK, https://mek.oszk.hu/01400/01432/
- Móricz Zsigmond: Nem élhetek muzsikaszó nélkül. Regény. Légrády Testvérek, 1916. Project Gutenberg, https://www.gutenberg.org/ebooks/75636
- Móricz Zsigmond drámái. In: Szabolcsi Miklós (szerk.): A magyar irodalom története VI., Akadémiai Kiadó, 1966, 835–838. https://mek.oszk.hu/02200/02228/html/06/438.html
- Nem élhetek muzsikaszó nélkül (magyar nóta). A szerzőség a nótagyűjtő oldalakon Lányi Viktorhoz kötött, kottás forrásból nem ellenőrzött. https://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/19371/magyar-notak/nem-elhetek-muzsikaszo-nelkul-zeneszoveg.html
- Pécsi Nemzeti Színház: Nem élhetek muzsikaszó nélkül, előadás-adatlap. https://www.pnsz.hu/szindarab/nem-elhetek-muzsikaszo-nelkul/533
- HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet adatbázisai, https://db.zti.hu, Hagyományok Háza Folklóradatbázis, https://folkloradatbazis.hu, Folkrádió, https://folkradio.hu

Az online források hozzáférési dátuma: 2026. október 24.

Összeállította: **Tóth Zoltán**, színházi nevelési szakember
Pécs, 2026. október